

ELS VAN WAGENINGEN

Hoopvolle toekomst

UITGEVERIJ GLB
DEVENTER

1

U kent mij vast nog wel. Ik ben Else-Marie Verbeke. Op het moment dat ik dit schrijf, ben ik bezig aan de laatste weken op de vrouwenafdeling van de gevangenis. Penitentiare inrichting noemen ze dat zo mooi, maar het is en blijft een gevangenis. Mijn straf zit er nu bijna op. Ik heb een moord gepleegd. Een vroeger klasgenootje dat ik in de massagepraktijk tegenkwam. Het was de perfecte moord. Zelfs de commissaris van politie feliciteerde mij ermee, al ging hij daarmee eigenlijk buiten zijn boekje. Ik werd verliefd op Mark van der Klooster, de wijkagent die bij het buurtonderzoek betrokken was. Mark en ik kregen een relatie, maar daar rustte geen zegen op. Mijn geweten ging spreken, en nog geen jaar na de moord op Marion van der Laan kwam ik tot de conclusie dat ik een enorme fout had gemaakt. Op het huwelijksaanzoek van Mark zei ik in eerste instantie ja, maar nog diezelfde nacht kwam ik tot het besef dat ik open kaart moest spelen. Dat heb ik gedaan. Mijn geweten kwam daarmee tot rust, zeker nadat ik me bij de politie had aangegeven. De gebeurtenissen van de jaren die ik heb gezeten, ga ik niet vertellen. Maar toch

zijn er dingen die voor het vervolg van mijn levensverhaal van belang zijn geweest. Dus u krijgt van mij een kleine terugblik.

Nadat ik mijzelf had aangegeven bij het wijkbureau, werd ik in hechtenis genomen. Mark heb ik die dagen niet gezien. Later begreep ik van zijn collega Marianne dat hij door Jeroen met onmiddellijke ingang was overgeplaatst naar een ander bureau in Utrecht. Ik legde een schriftelijke bekentenis af, waarin ik alles vertelde wat er met Marion gebeurd was. Toen begon het wachten totdat de zaak werd heropend. In afwachting van het onderzoek werd ik overgeplaatst naar de echte gevangenis. Daar ontmoette ik twee vrouwen die een belangrijk deel van mijn leven zouden uitmaken: Johanna en Hellen. We keken elkaar verlegen aan toen we elkaar voor het eerst ontmoetten. Nieuwsgierig ook. Waarvoor zouden zij hier zijn? Zouden ze hetzelfde van mij denken? Dat deden ze, en daar kwam ik al snel achter.

Hellen was het slachtoffer geworden van een liefdeloze relatie. Zij moest voor het gezinsinkomen zorgen terwijl haar partner heel de dag op de bank lag, televisie keek en bier dronk. Was hij in een heel gewelddadige bui, dan sloeg

hij haar om het minste of geringste in elkaar. Hellen mocht geen contact meer hebben met haar ouders, broer en zus, en ook vriendinnen werden geweigerd. Toen hij voorstelde dat ze als prostituee zou gaan werken, sloegen bij Hellen de stoppen door. Moest ze het kleine restje zelfrespect dat ze had, ook nog kwijtra- ken? Toen hij zijn roes weer lag uit te slapen, pakte ze een mes en stak ze hem dood.

Het verhaal van Johanna, een al wat oudere vrouw, eindigde ook met de dood. Een van haar zoons zat gevangen in een vreselijk huwelijk. ‘Hij deed alles voor dat mens. Ze hoefde maar met haar vingers te knippen, of mijn jongen vloog al,’ vertelde ze met onbewogen stem. ‘Hoe vaak ik niet tegen hem heb gezegd: ‘Knul, ga toch weg bij dat mens.’ Maar dan kreeg ik te horen: ‘Ik houd van haar, moeder. Bemoei je er maar niet mee.’ Ze behandelde hem als een voetveeg.’ De woede in haar stem was nog te horen. Om de lieve vrede te bewaren bemoei- de moeder Johanna zich er niet mee. Maar het verdriet van haar kind ging haar moederhart niet voorbij, en op een dag vermoordde ze in kille woede haar schoondochter.

Het verhaal van Hellen kon ik enigszins be- grijpen, maar dat die lieve, oude vrouw die

naast mij aan tafel zat, een moordenaress was... Ik schrok van mijn eigen gedachten: ik was zelf immers geen haar beter dan Johanna. Mijn oordeel moest ik maar voor me houden.

Het was alsof Johanna mijn gedachten kon lezen, want ze keek me spottend aan. 'Dat had je niet gedacht, hè, van een braaf, lief oud mens als ik?'

Wat moest ik hierop nu antwoorden? Ik deed er het zwijgen toe. Ik voelde dat mijn wangen dieprood kleurden. Ook ik vertelde mijn verhaal. Maar we veroordeelden elkaar niet. We zaten alle drie in hetzelfde schuitje. Vanaf die dag waren Johanna, Hellen en ik onafscheidelijke vriendinnen voor de rest van ons leven.

Buiten de muren van de gevangenis ging het leven door. Bob, de vroegere vriend van mijn zakenpartner Annet de Vries, zou mijn zaken behartigen. Bob was ook de vader van mijn vriendinnen Anne en Lotte. Hij was een filmacteur die zijn carrière had verlegd. In plaats van vóór de camera stond hij er nu achter. Bob was filmregisseur, en de opnamen van zijn eerste film hadden bij ons in Utrecht plaatsgevonden. Zo was de vriendschap tussen ons en zijn dochters ontstaan.

Toen Bob de naam van zijn advocaat noemde, keek ik hem verbijsterd aan. ‘Dat meen je niet.’ Ik stikte bijna in mijn verontwaardiging. ‘O nee. Je bedoelt toch niet die malloot, Bob? Zeg me dat je een grapje maakt.’

Maar Bob meende het. Goed, zijn advocaat was een van de beste strafpleiters van ons land. De jaren die ik als secretaresse bij een advocatenkantoor heb doorgebracht, lagen nog vers in mijn geheugen. Ik heb niet op de afdeling Strafrecht gewerkt, en ik heb dus nooit met die man te maken gehad. Maar hoe kan iemand zijn vak serieus nemen als hij daarnaast in allerlei televisiespelletjes komt opdraven? Dat is de vraag die ik mijzelf meer dan eens heb gesteld wanneer ik zijn naam weer eens bij een of ander programma vermeld zag. Deze advocaat zou dus mijn zaak behandelen?

Bob, die de ontsteltenis op mijn gezicht las, probeerde mij gerust te stellen. ‘Neem nu mijn echtscheiding met Lies. Heb je daar ooit iets over in de kranten of de bladen gelezen?’

Ik wilde protesteren, zeggen dat het niet van belang was, maar moest hem wel gelijk geven. Bob had toen al een verhouding met mijn praktijkgenote Annet, en ik begreep van haar dat Lies behoorlijk wat noten op haar zang had

gehad. Inderdaad, er was geen woord over de echtscheidingsperikelen van Bob en Lies in de pers verschenen. Toch bleef ik Bob sceptisch aankijken.

Hij legde zijn beide handen op de mijne en keek me recht in de ogen. 'Heb een beetje vertrouwen in me, Else-Marie. Dat is alles wat ik van je vraag.' Ik voelde het als een terechtwijzing, en als antwoord knikte ik slechts. Ik moest immers dankbaar zijn dat iemand als Bob zich mijn lot aantrok.

De grote meester behandelde mijn zaak niet rechtstreeks. Hij liet het aan kantoorgenoot Gert-Jan over. Op de achtergrond hield hij echter alles nauwlettend in de gaten. Ik werd uitgebreid psychisch onderzocht. Tijdens dat onderzoek kwamen nog meer verdrongen herinneringen uit mijn jeugd naar boven. Dingen die Marion met mij had uitgespookt. Alles werd beschreven en vastgelegd. Het zorgde er wel voor dat in mijn zaak strafvermindering werd bepleit, die door de rechtbank ook werd toegevoegd. Tegen het vonnis ging ik niet in beroep. Ik was schuldig en kon daaraan niets afdoen. De ouders van Marion moesten leren leven met het besef dat ze hun dochter nooit meer levend zouden terugzien. Goed beschouwd hadden ze

zelfs geen graf om naartoe te gaan om bloemen neer te leggen. Ik moest leren leven met het feit dat ik een misdaad had gepleegd die door geen enkele gevangenisstraf, hoe lang ook, uitgewist kon worden. Ook al kon ik na een aantal jaren de gevangenisdeur achter mij dichttrekken, de last van mijn geweten was de zwaarste straf die een mens kan krijgen. Niemand kan je daarvan bevrijden.

Het leven ging gewoon door, ook op onze afdeling. Ik moest voor controle naar de gynaecoloog. Ook daar hebben ze in het gevangeniswezen een oplossing voor: een ziekenhuis speciaal voor gevangenen. Met een busje werd ik erheen gebracht voor een kleine gynaecologische ingreep: het verwijderen van mijn spiraaltje en het inbrengen van een nieuw.

De arts vroeg me wanneer ik het spiraaltje had gekregen.

Ik moest daar diep over nadenken. Ik was toen nog getrouwd met Bram. Na enig tel- en rekenwerk kwam ik op een jaar of vijfenhalf uit, als het geen zes jaar geweest zou zijn.

De beste man werd rood en wit tegelijk, en ik keek hem verbaasd aan.

‘Weet je niet dat het spiraaltje na vijf jaar

aan vervanging toe is?’ vroeg hij.

Nonchalant haalde ik mijn schouders op. Ik zag het probleem niet zo. Maar tien minuten later was het dus wel mijn probleem.

‘Ik kan geen nieuw spiraaltje bij je inbrengen,’ zei de gynaecoloog op ernstige toon.

Ik schrok en dacht meteen aan kanker. Dat gebeurt me nou altijd. Ik kom namelijk uit een risicofamilie, en waarom zou die gevreesde ziekte mijn deur voorbijgaan?

Hij stelde me meteen gerust. Nee, kanker was het niet. Hij keek mij nogmaals ernstig aan en vroeg toen wanneer ik voor het laatst ongesteld was geweest. Weer zo’n vraag waarop ik het antwoord schuldig moest blijven. Het voordeel van een spiraaltje is dat het bloedverlies niet zo heftig meer is. In mijn geval betekende het dat het wel negentig procent minder was. Spottend zei ik altijd: ‘Te veel voor een inlegkruisje en te weinig voor een maandverbandje.’ Wanhopig probeerde ik terug te rekenen, maar het was alsof mijn hoofd gevuld was met wattenbollen in plaats van hersenen. ‘Ik weet het echt niet,’ stamelde ik dan ook.

De arts knikte slechts. ‘Ik kan me vergissen, maar ik vermoed dat je zwanger bent.’

Ik moet hem glazig hebben aangekeken,

want er kwam een vage glimlach op zijn gezicht. Hij schakelde het echoapparaat aan, en voordat ik het goed en wel doorhad, zag ik op het scherm mijn ongeboren zoon of dochter. Ik dacht eerst nog dat de gynaecoloog een grapje maakte, maar toen ik mijn kindje op het scherm zag, kon ik me niet meer goed houden. Aan de omvang van het hoofdje kon de arts berekenen hoever mijn zwangerschap al gevorderd was, en dat was weer van belang voor de uitgerkende datum. Als zwangere gedetineerde kon ik geen verloskundige bezoeken. Ook vanwege mijn leeftijd – ik was de dertig al gepasseerd – vond de arts het noodzakelijk dat ik bij hem onder controle bleef.

Ik liet alles over me heen komen, maar het werd een vreemde middag. In plaats van een spiraaltje te krijgen kom je met een stapeltje echofoto's terug. Bij terugkomst mocht ik niet meteen naar mijn afdeling. Ik werd bij mevrouw Van Zanten verwacht. Het bleek dat de assistente haar had ingelicht over mijn zwangerschap. Nog steeds overweldigd door de gebeurtenissen liet ik alles maar gebeuren. Ik had een brief van de arts voor mevrouw Van Zanten bij me, en die overhandigde ik haar nu. Glimlachend nam ze de brief in ontvangst. Ze